

Scenariusze rozwoju usług wsparcia rodziny i pomocy społecznej w kontekście 500 plus

Dr hab. Ryszard Szarfenberg

Uniwersytet Warszawski

Instytut Polityki Społecznej

Czwarta i ostatnia konferencja konsultacyjna z cyklu „Budujemy
nowy model pomocy społecznej” w ramach programu
„Współczesne kierunki rozwoju polityki społecznej”

Uniwersytet Warszawski

29 września 2018

Strona z materiałami wspierającymi proces konsultacji

<http://rszarf.ips.uw.edu.pl/kierunki/>

Program czwartej konferencji konsultacyjnej (29.09.2018)

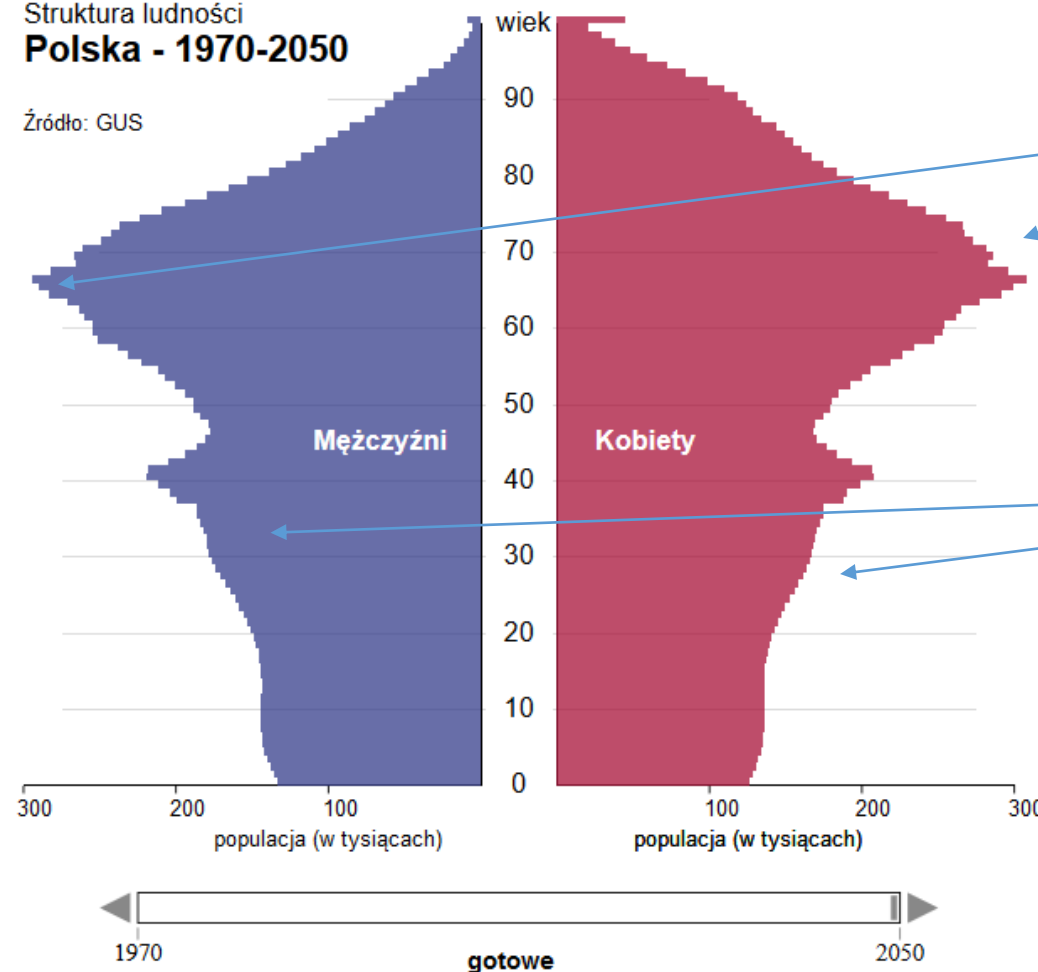
1. Aktualności z frontu kierunków rozwoju polityki społecznej
 1. Najnowsze dane o rynku pracy w kontekście starzenia się ludności
 2. [Rodzicielskie świadczenie uzupełniające](#)
 3. [Wnioski Komitetu ONZ ds. praw osób z niepełnosprawnościami](#)
 4. Warunki ex-ante dla nowego okresu finansowego UE 2020-2027 – aktualizacja na podstawie informacji MRPiPS
2. Dyskusja na temat koncepcji Centrów Usług Społecznych po przekazaniu [projektu ustawy](#) do konsultacji społecznych
 1. Wprowadzenie
 2. Praca w grupach
 3. Prezentacje wniosków grup

Aktualności z frontu kierunków rozwoju polityki społecznej w ujęciu krajowym, europejskim i globalnym

Struktura ludności w Polsce w latach 1970-2050

Struktura ludności Polska - 1970-2050

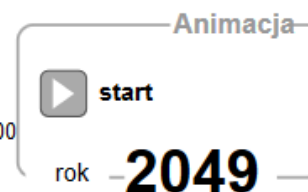
Źródło: GUS

Wyż z wczesnych lat 80. wchodzi w wiek emerytalny

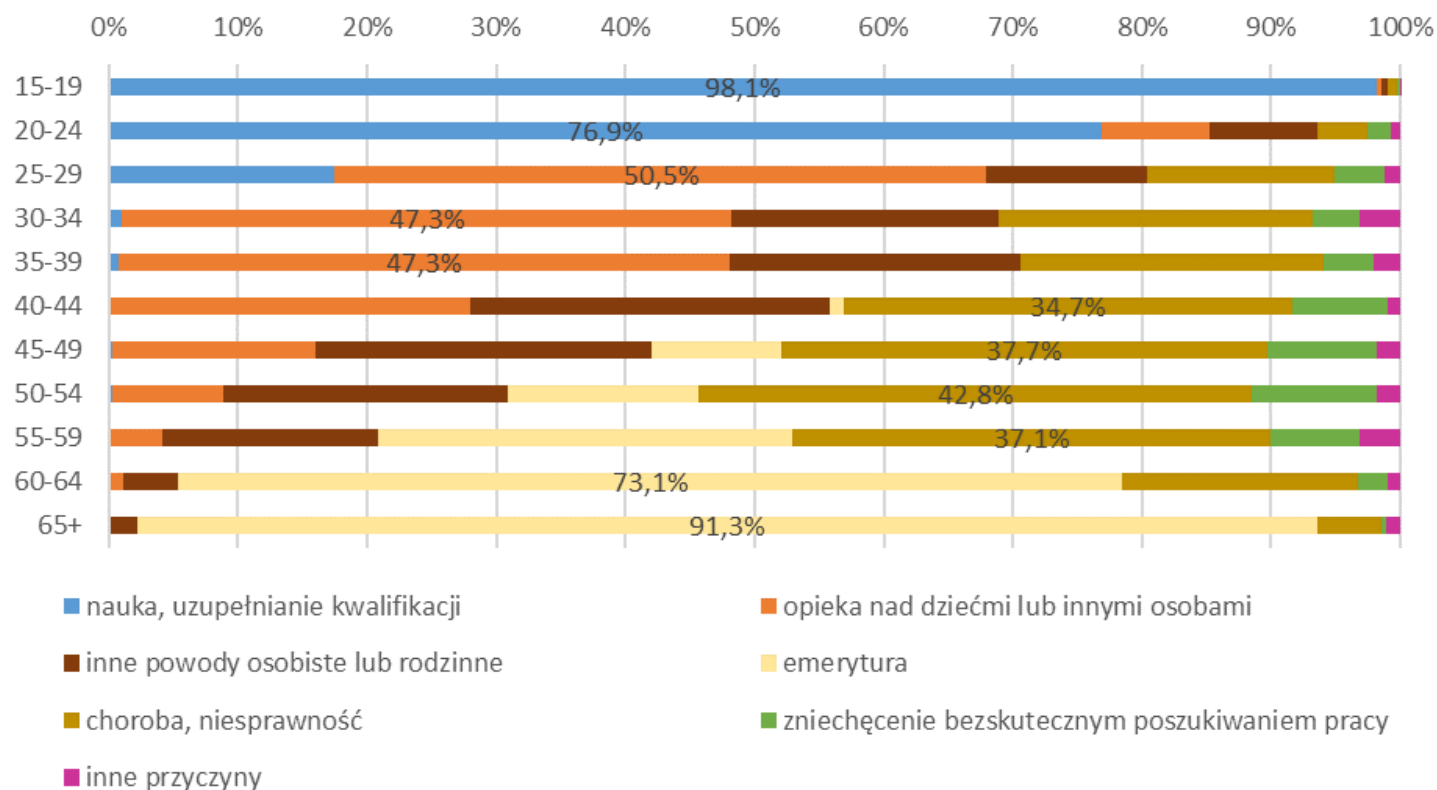
Populacja: 34124127

Skurczona liczebnie ludność w wieku produkcyjnym

[Link do animacji GUS](#)

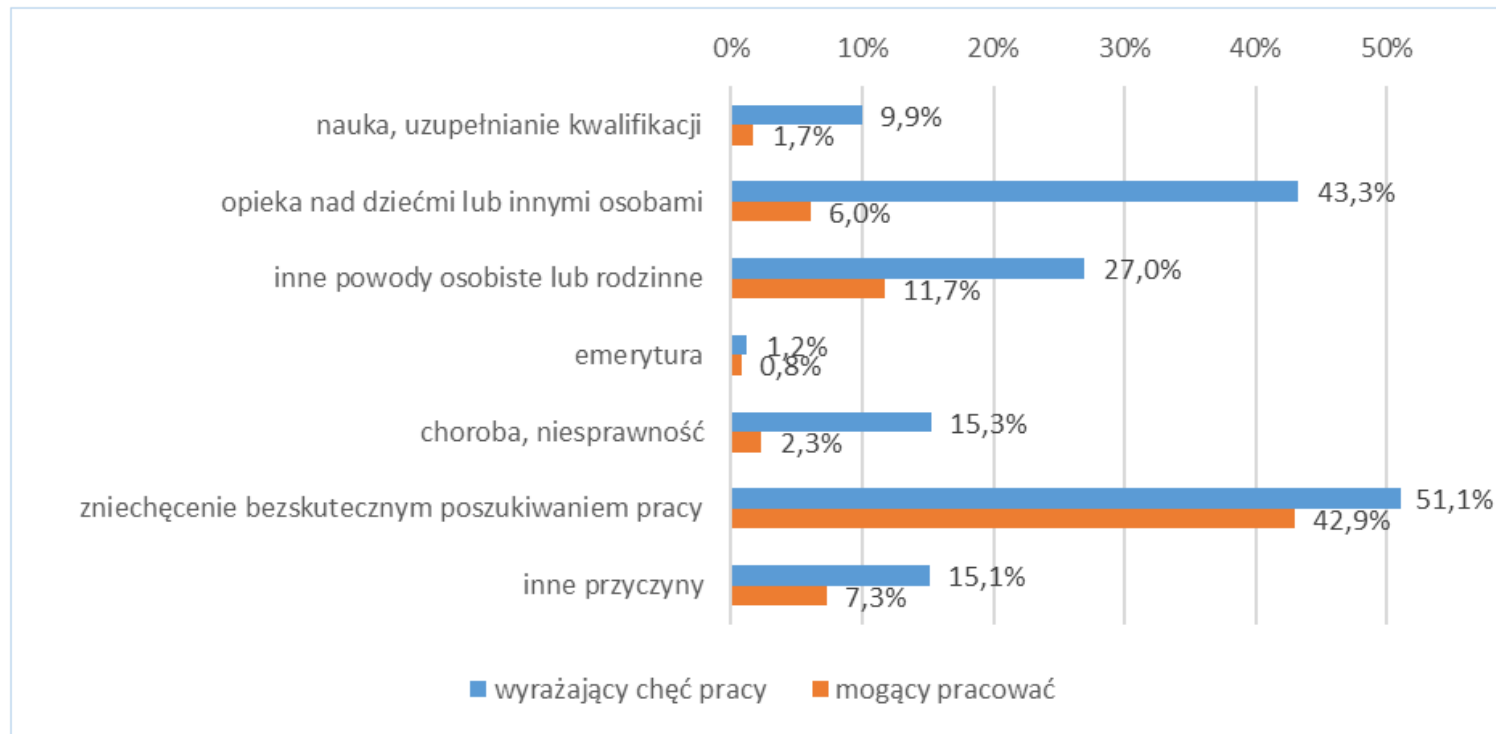
Bierność zawodowa według przyczyn

- 18-24 lata: **edukacja** (7,5% aktywnych zawodowo wśród uczących się w trybie dziennym)
- 25-39 lat: **opieka nad dziećmi** (0,9 mln biernych zawodowo z powodu opieki nad dzieckiem, co stanowi 6,7% populacji biernych zawodowo)
- 40-59 lat: **choroba lub niesprawność** (jedynie 15,3% tych osób deklaruje chęć pracy, a możliwość jej podjęcia – tylko 2,3%)
- 60 lat i więcej: **emerytura** (tylko 1,2% biernych z powodu emerytury chciałoby pracować, mogłoby podjąć pracę zaledwie 0,8% osób biernych z powodu emerytury)

Gotowość do podejmowania pracy przez biernych zawodowo

Odsetek osób wyrażających chęć pracy i mogący ją podjąć według przyczyn bierności zawodowej w Polsce w I kw. 2018 r.

Źródło: Zwiększanie aktywności zawodowej społeczeństwa z uwzględnieniem perspektywy starzenia się zasobów pracy, prezentacja MRPiPS

Wyzwania dla publicznych służb zatrudnienia

- Sezonowość oraz terytorialne różnicowanie stopy bezrobocia
- **Pozostawanie w rejestrach klientów w trudnej sytuacji** – długotrwale bezrobotni, nisko wykwalifikowani, bez doświadczenia zawodowego
- Wzrost odsetka bezrobotnych w starszych grupach wiekowych – **co czwarty bezrobotny jest w wieku powyżej 50 lat**
- Limity kadrowe w PUP:
 - **na jednego pośrednika pracy w PUP przypadało 247 bezrobotnych** (koniec 2017 r.)
 - **na jednego doradcę zawodowego przypadało 564 bezrobotnych** (koniec 2017 r.)

Cele reformy polityki rynku pracy

- Lepsze dostosowanie oferowanych form pomocy do potrzeb bezrobotnych
- **Zwiększenie koncentracji na pomoc osobom w najtrudniejszej sytuacji i doprowadzenie ich do zatrudnienia**
- **Pomoc w podjęciu zatrudnienia przez długotrwale bezrobotnych**
- Ułatwienie obywatelom polskim powracającym do kraju z zagranicy rozpoczęcia działalności gospodarczej
- Poprawa jakości usług i efektywności pomocy udzielanej klientom przez urzędy pracy

Rodzicielskie świadczenie uzupełniające

- Dla kogo
 - matce, która urodziła i wychowała lub wychowała **co najmniej czworo dzieci**;
 - ojcu, który wychował co najmniej czworo dzieci - w przypadku śmierci matki dzieci albo porzucenia dzieci przez matkę
- Cel
 - uhonorowanie i docenienie okresu wychowywania dzieci (z uzasadnienia)
 - **zapewnienie niezbędnych środków utrzymania** osobom, o których mowa wyżej, które **zrezygnowały z zatrudnienia lub innej działalności zarobkowej albo ich nie podjęły** ze względu na wychowanie dzieci
- Poziom świadczenia
 - Wysokość świadczenia **nie może być wyższa od najniższej emerytury**
 - W przypadku ustalonego prawa do emerytury lub renty świadczenie stanowi **dopełnienie jej wysokości do wysokości najniższej emerytury**
 - Świadczenie podlega corocznie waloryzacji na zasadach i w terminie wskazanym dla waloryzacji emerytur i rent

Informacje o liczbie uprawnionych i wydatkach na świadczenie

Łączny koszt proponowanych zmian:

Liczba kobiet, które urodziły co najmniej czworo dzieci wyniosła **1 378 tys.** (grudzień 2017), w tym:

- kobiety w wieku 60 i więcej lat 820 tys.,
- kobiety w wieku 60 i więcej lat, które **nie pobierają emerytur i rent** wypłacanych przez ZUS i KRUS **65 tys. (5%),**
- kobiety, które pobierają emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych **w kwocie niższej od najniższej emerytury 20,8 tys. (1,5%)**

Rok	Szacunkowe wydatki na rodzicielskie świadczenie uzupełniające dla kobiet, które urodziły co najmniej czworo dzieci i nie pobierają emerytur i rent wypłacanych przez ZUS i KRUS oraz szacunkowe zwiększenie wydatków na emerytury z FUS z tytułu podwyższenia emerytur do kwoty emerytury najniższej dla kobiet, które urodziły co najmniej 4 dzieci	
	w kwotach nominalnych	w kwotach zdyskontowanych inflacją na 2017 r.
	w mln zł	
2019	935,4	893,8
2020	984,0	917,3
2021	1 028,8	935,7
2022	1 081,2	959,4
2023	1 130,3	978,4
2024	1 170,4	988,4
2025	1 213,0	999,4
2026	1 256,2	1 009,8
2027	1 298,8	1 018,6
2028	1 335,3	1 021,7
2029	1 367,0	1 020,4

Źródło: załącznik do OSR

Wnioski Komitetu ONZ ds. praw osób z niepełnosprawnościami

- **Jednolity system orzekania o niepełnosprawności wypracowany w udziałem organizacji osób z niepełnosprawnościami**
- **Likwidacja instytucji ubezwłasnowolnienia**
- **Zapewnienie prawa osób z niepełnosprawnościami do samodzielnego życia w społeczności lokalnej i ze wsparciem asystentów osobistych**
- **Uwzględnienie perspektywy praw kobiet z niepełnosprawnościami**

[Z informacji na stronach Rzecznika Praw Obywatelskich](#)

[Zalecenia w języku angielskim](#)

Warunki ex-ante dla przyszłego okresu finansowego w dziedzinie włączenia społecznego

- MRPiPS pracuje od wiosny nad **aktualizacją Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020** (dokument poprzedniego rządu przyjęty w 2013 r.)
- Spełnianie warunku ex-ante dla poprzedniego okresu zapewniał **Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu z 2014 r. (programem realizacyjny SRKL)**
- Po aktualizacji SRKL nastąpi zapewne **aktualizacja KPPUiWS z 2014**
- Głównym źródłem informacji aktualizacyjnych jest Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju z 2016 r.

Centrum Usług Społecznych – projekt ustawy i
dyskusja

Rozwój sytuacji od początku września

- Kolejne spotkania konsultacyjne organizowane przez Kancelarię Prezydenta RP
- Do konsultacji społecznych przekazano [projekt ustawy o centrach usług społecznych](#)
- Negatywne [stanowisko Ogólnopolskiej Federacji Związkowej Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej](#)
- Negatywne stanowisko niektórych ekspertów od pomocy społecznej

Zakres regulacji ustawowej

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zadania centrum usług społecznych, zwanego dalej „centrum”;
- 2) sposób utworzenia i zasady działania centrum;
- 3) organizację centrum;
- 4) zasady realizowania usług społecznych przez centrum.

Jak zdefiniowano usługi społeczne?

- „Ilekroć w niniejszej ustawie jest mowa o **usługach społecznych** należy przez to rozumieć **działania o charakterze usługowym**” (art. 2 pkt 1., wymieniono **10 obszarów** w tym promocję i ochronę zdrowia, edukację publiczną, kulturę oraz kulturę fizyczną i turystykę)
- „**Usługi społeczne** obejmują w szczególności **działania o charakterze usługowym**” (art. 2, pkt 2, wymieniono **14 ustaw** choć wskazano też możliwość innych „działań o charakterze usługowym”)
- Wniosek: **definicja usług społecznych jest wadliwa logicznie**, błąd polega na definiowaniu poprzez podobne pojęcie o nieznanym znaczeniu: usługa to działanie usługowe, ale co to jest działanie usługowe?

Fakultatywność utworzenia centrum i jego zadania

- Utworzenie i prowadzenie centrum jest zadaniem własnym gminy o charakterze fakultatywnym (art. 3, pkt 2)
- Centrum może realizować usługi społeczne będące zadaniami
 - własnymi gminy oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi gminie.
 - własnymi powiatu oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi powiatowi po zawarciu porozumienia z gminą tworzącą CUS a powiatem.
- Co ma robić centrum (art. 5):
 - Ogólnie: organizuje, koordynuje i integruje określone usługi społeczne dla społeczności lokalnej
 - Konkretnie: w szczególności 12 zadań np.
 - kwalifikowanie osób do korzystania z usług społecznych określonych w programach usług społecznych
 - opracowywanie i monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych
 - opracowywanie standardów jakości realizowanych usług społecznych,

Nowe role – organizator usług społecznych

Art. 19. 1. Do zadań organizatora usług społecznych należy w szczególności:

- 1) organizowanie:
 - a) usług społecznych świadczonych bezpośrednio przez centrum na rzecz społeczności lokalnej,
 - b) współpracy centrum z organizacjami, podmiotami i osobami, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5, realizującymi usługi społeczne na obszarze działania centrum;
- 2) współpraca z organizatorem społeczności lokalnej, ukierunkowana na diagnozę potrzeb społeczności lokalnej zamieszkującej obszar działania centrum w zakresie usług społecznych, a także na wykorzystanie lokalnych zasobów i potencjału społeczności lokalnej w świadczeniu tych usług i prowadzeniu działań wspierających osoby korzystające z usług społecznych;
- 3) rozwijanie i koordynacja systemu usług społecznych jak najpełniej odpowiadającego na potrzeby społeczności lokalnej zamieszkującej obszar działania centrum;
- 4) prowadzenie, aktualizacja i udostępnianie w Biuletynie Informacji Publicznej centrum informacji o usługach społecznych realizowanych przy udziale centrum;
- 5) akceptowanie indywidualnych planów usług społecznych i ich aktualizacji;
- 6) organizowanie superwizji pracy socjalnej dla koordynatorów indywidualnych planów usług społecznych.

Organizatorem usług społecznych może być osoba, która:

1. ma wykształcenie wyższe;
2. posiada co najmniej 3-letnie doświadczenie zawodowe na stanowisku kierowniczym w podmiotach realizujących usługi społeczne;
3. ukończyła szkolenie z zakresu organizacji usług społecznych

Nowe role – koordynator indywidualnych planów usług społecznych

Art. 21. Do zadań koordynatora indywidualnych planów usług społecznych należy w szczególności:

- 1) przeprowadzanie rozpoznania indywidualnych potrzeb, o którym mowa w art. 36;
- 2) opracowywanie indywidualnych planów usług społecznych i ich aktualizacja;
- 3) monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- 4) koordynowanie usług społecznych udzielanych w ramach indywidualnych planów usług społecznych;
- 5) przeprowadzanie z osobami objętymi indywidualnymi planami usług społecznych rozmów podsumowujących realizację tych planów;
- 6) uczestnictwo w superwizji tworzenia i realizacji indywidualnych planów usług społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem zasady, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2.

Koordynatorem indywidualnych planów usług społecznych może być osoba, która:

- 1) posiada uprawnienia pracownika socjalnego;
- 2) posiada przynajmniej 2-letnie doświadczenie zawodowe w prowadzeniu pracy socjalnej;
- 3) odbyła szkolenie z zakresu opracowywania i realizacji indywidualnych planów usług społecznych.

Kwalifikowanie do korzystania z usług społecznych przez koordynatora IPUS

- Rozpoznanie indywidualnych potrzeb zawiera
 - **ocenę przez koordynatora zasadności i możliwości udzielenia wnioskowanych usług społecznych** i podjęcia działań wspierających, z uwzględnieniem diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej
 - **ustalenie rodzaju usług społecznych, z których osoba zainteresowana korzysta** w trybie określonym w obowiązujących przepisach lub programu usług społecznych przyjętym przez gminę
 - **poinformowanie o zasadach ponoszenia odpłatności za usługi społeczne** przewidziane w programach usług społecznych

Cztery ogólne scenariusze rozwoju

Pytania do dyskusji w grupach

- **Pytanie o potencjał zmiany CUS**

- Jak powołanie CUS mogłoby usprawnić moją pracę, pracę mojej organizacji, współpracę z innymi organizacjami?
- Jakie problemy może wywołać powołanie CUS w mojej pracy, w pracy mojej organizacji, we współpracy z innymi organizacjami?